

Børns digitale dannelse

Nutidens børn bliver født ind i en digital æra, hvor de allerede fra de er helt små skal forholde sig til tablets, smartphones og digitale medier. Men er det at vokse op med digitale medier det samme som at være digitalt indfødt? Hvad betyder digital dannelse, og hvordan ruster vi vores børn til at kunne navigere i den digitale verden?

Af Marius Linnet 20. november 2018

Digitale børnefamilier

Danske børn er flittige brugere af digitale medier, allerede fra de er helt små. I en rapport af Medierådet for Børn og Unge fremgår det, at danske familier i vid udstrækning lader deres 0-8-årige børn benytte digitale medier som tablets i hjemmet (kilde 1). Som en naturlig del af hverdagen anvendes digitale medier til underholdning, aktivering og afkobling i familierne, eksempelvis når børnene ser film eller spiller spil på de digitale enheder. Rapporten konkluderer, at danske forældre i vid udstrækning oplever digitale medier som en pragmatisk hjælp i hverdagen, og at de selv opfordrer deres børn til brugen af digitale medier. Mange forældre har dog stadig en vis skepsis over for det indhold, som børnene optages af, og den tid de bruger på det (kilde 1).

I en undersøgelse fra 2016 foretaget af DR Medieforskning viser det sig, at danske 3-6-årige børn gennemsnitligt bruger 1 time og 37 minutter om dagen foran skærmen. I stigende grad bruges tiden på tablets, hvor børnene især ser film på mediet Youtube (kilde 2).

Danske børn har europarekord i at sidde foran skærmen

Blandt de ældre danske børn er forbruget af digitale medier vokset. I en større rapport af WHO fremgår det, at danske skolebørn har europarekord i at sidde mest foran TV'et eller computeren. Rapporten viser blandt andet, at 68% af danske 11-årige børn bruger mere end to timer om dagen på at spille computerspil. Blandt de 13-årige børn bruger 73% minimum 2 timer dagligt foran skærmen. Tilmed viser samme rapport, at danske skolebørn er blandt de fem lande i Europa, der bruger mindst fysisk tid sammen med deres jævnaldrende (kilde 3).

Statistikkerne stemmer overens med det faktum, at Danmark betragtes som det mest digitaliserede samfund i Europa (kilde 4). Med den store mængde af tid, som børn i dag bruger på digitale medier, er der samtidig kommet et større fokus på, at børns digitale færden kræver en pædagogisk rammesætning – både i hjemmet, i institutionen og i skolen.

"I dag ved vi, at det kræver nogle bestemte kompetencer at kunne navigere i den digitale verden."

Børn og digitale udfordringer

Børn skal rustes til at kunne navigere i det digitale samfund, på samme vis som vi gennem dannelsens dyder skaber fundament for vores børns demokratiske medborgerskab, etik, ansvar og myndighed. Sådan lyder budskabet fra medieforsker Camilla Mehlsen og forsker og filosof Vincent Hendricks, der begge har beskæftiget sig med digital dannelse (kilde 5). I dag ved vi, at det kræver nogle bestemte kompetencer at kunne navigere i den digitale verden, bl.a. for at kunne håndtere de sociale udfordringer, som i særdeleshed møder større børn og unge på de digitale medier. Behovet opstår især i takt med, at børn bliver ældre og får et større og friere råderum over brugen af egne digitale medier - eksempelvis private smartphones - og fordi den "ansigtsløse" kommunikation i sig selv kan give anledning til diverse sociale udfordringer (kilde 5).

Unsplash

Igor Starkov,

Voksne skal tage del i børns digitale liv

Selvom digitale medier medfører nye sociale udfordringer, så giver det ifølge Mehlsen og Hendricks ikke mening at forsøge at afskærme børn fra den digitale verden (kilde 5). I stedet skal vi som forældre og fagprofessionelle aktivt hjælpe børn med, hvordan de navigerer i den digitale verden. Vi skal støtte op om udviklingen af sunde menneskelige værdier i forbindelse med børns færden på de digitale medier, hvor der ligesom i den "analoge" verden bør udvikles empati, respekt for privatlivet og gensidig tillid mellem mennesker (kilde 5).

"Alder har ikke betydning for, om man er digitalt indfødt eller ej."

Digital dannelse som erfaringsbaseret opdragelse

Den danske professor i it og fagdidaktik, Jeppe Bundsgaard, argumenterer for, at vi skal basere den digitale dannelse af børn på en videregivelse af de erfaringer, som vi hidtil har gjort os (kilde 7). Børn i dag bliver ofte omtalt som værende "digitalt indfødte", fordi de - i modsætning til ældre generationer - er vokset op med de digitale og mobile medier. For Bundsgaard har ens alder dog ikke betydning for, om man er digitalt indfødt eller ej. Her henviser han til en større dansk undersøgelse lavet af ICILS, der slår fast, at landets 8. klasses skoleelever generelt mangler digitale kompetencer, og ikke er gode eller kritiske nok, når de færdes på nettet (kilde 6, kilde 7). Ifølge Bundsgaard understreger dette, at der er behov for et digitalt kompetenceløft blandt danske skolebørn.

Børn skal lære de digitale spilleregler

Vi skal stille vores børn bedre ved eksempelvis at videregive etiske erfaringer om det at færdes digitalt. Målet må være at give nutidens børn og unge en sund forståelse for, hvordan vi digitalt bør kommunikere, navigere og generelt forholde os til hinanden i det digitale rum. Selvom børn hurtigt bliver dygtige til at benytte tablets, smartphones og andre teknologiske redskaber, er der stadig et stykke vej til, at børnene lærer de digitale spilleregler at kende. Et godt udgangspunkt for at få skabt en sådan kultur er, at vi som voksne har en løbende dialog med børn om deres og andres mediebrug. Den gensidige åbenhed, interesse og forståelse for brugen af digitale medier kan derigennem bidrage til, at børn får opbygget en sund, kritisk fornuft som digitale forbrugere (kilde 7).

Nye udfordringer for forældre og fagpersoner

Børns digitale liv medfører nye dilemmaer for de voksne, der skal sætte rammerne for brugen af digitale medier. Artiklerne i temarækken "Digitale børneliv" forsøger at kaste lys på nogle af de spørgsmål, der melder sig for både forældre og fagpersoner, når de skal håndtere de digitale udfordringer og muligheder. Artiklerne går i dybden med forskellige problemstillinger, der alle relaterer sig til udbredelsen digitale medier - om det så er i familien, i dagtilbud eller i skolen.

Kilder

1. [Medierådet for Børn & Unge \(2016\). Digitale medier i småbørnshøjde - Om 0-8-årige børns brug af digitale medier i hjemmet.](#)
2. [Heiselberg, L. & Gretlund, T. S. \(2017\). Børn bruger skærme på nye måder. DR.dk.\(2017\). Børn bruger skærme på nye måder. DR.dk.](#)
3. [World Health Organization \(2016\). Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being.](#)
4. [European Commission \(2018\). The Digital Economy and Society Index \(DESI\).](#)
5. [Mehlsen, C. & Hendricks, V. \(2018\). Hvordan bliver vi digitalt dannede? København: Informations Forlag.](#)
6. [Bundsgaard, J., Pettersson, M. & Puck, M. R. \(2014\). Digitale Kompetencer - It i danske skoler i et internationalt perspektiv. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.](#)
7. [Bundsgaard, J. \(2017\). Digital Dannelse. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.](#)

LÆS OGSÅ:

- [Digitale mediers indflydelse på familielivet](#)
- [Hvad er det pædagogiske potentiale ved digitale dagtilbud?](#)
- [Skærmtids betydning for børn og unges trivsel](#)
- [Tablets i skolen - fordele og ulemper ved digitale redskaber i undervisningen](#)
- [Når mobningen bliver digital](#)
- [Råd og vejledning til digital dannelse i praksis](#)

Yderligere information

- Faktaboks:

Kilde 1: Rapporten "Digitale medier i småbørnshøjde" er baseret på den danske del af en større europæisk undersøgelse med navnet "Young Children's Use of Digital Technologies in the Home" fra 2015, som er foretaget af forskere fra 18 lande blandt 180 familier. Undersøgelsen tager sit primære udgangspunkt i 6-7-årige og deres eventuelle søskende.

Kilde 2: DR medieforskning laver årligt en rapport baseret på danskernes medievaner og forbrug. Tallene der indgår i denne artikel er hentet fra DR Medieforsknings rapport fra 2017.

Kilde 3: HBSC (Health Behaviour in School-aged Children) er en tværnational WHO undersøgelse vedrørende europæiske skolebørns trivsel og sundhed. Omtalte rapport dækker en undersøgelse fra skoleåret 2013/2014, som blev udgivet i 2016. I undersøgelsen deltog 220.000 skolebørn i 11-, 13- og 15-års alderen fra 42 europæiske lande.

Kilde 4: DESI (The Digital Economy and Society Index) er et index, der varetages af Europa Kommissionen. Indexet sammenfatter relevante indikatorer vedrørende Europas digitale ydeevne. Indexet sporer de europæiske landes interne digitale konkurrenceevne og udviklingsstadiet.

Kilde 5: Camilla Mehlsen er cand.mag, rådgiver og foredragsholder. Hun har bl.a. forfattet Teknologiens testpiloter (2016). Derudover er hun didaktisk leder af projektet D.U.D.E. (Digital (Ud)Dannelse) på Center for Information og Boblestudier, Københavns Universitet. Vincent F. Hendricks er dr.phil., ph.d. Og professor i formel filosofi. Derudover er han leder ved Center for Information og Boblestudier, Københavns Universitet.

Kilde 6: International Computer and Information Literacy Study (ICILS) er en national undersøgelse, som gennemføres af Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse. ICILS undersøger elevernes computer- og informationskompetence i 8. Klasse.

Kilde 7: Jeppe Bundsgaard er professor i it og fagdidaktik. Derudover holder han kurser i it-didaktik og formidler artikler til Folkeskolen.dk.